

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ

ΚΑΘΕ

ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ

ΙΤΗΕΙΑ ΠΡΟΠΑΗΡΩΤΕΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΔΡ. 10

ΣΕΠΤΕΡΙΚΟΥ Φθ. Χρ. 10

Τιμή Φύλλου

10 λεπτά 10

-ΥΠΕΡ ΣΟΦΙΣΤΩΝ-

ΕΤΟΣ Α'.

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 9 Νοεμβρίου 1903

ΓΡΑΦΕΙΑ: 'Οδός Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 68

Ο „ΝΟΥΜΑΣ“ ΘΑ ΕΚΔΟΘΗ

ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΕΜΠΤΗ

ΖΗΤΗΣΤΕ ΤΟΝ ΣΤΑ ΚΙΟΣΚΙΑ

-Ο ΒΡΑΧΟΣ

ΚΑΙ Ο ΒΟΥΡΚΟΣ

Σάν τόν βράχο που άρχει
κάθε άκίχρητο νερό,
είς τὰ πόδια του νά χύνη
εύκολόσθυστο άφρό.
(Σολωμός).

ΖΗΤΗΜΑ κι' αυτό. Από μιά άτεχνη μετάφρασι: τής «'Αντιγόνης» και από μιά άψυχη τής «'Ορέστειας», βρήκαν άφορμή οι φιλολογικοί καραγκιοζήδες νά ριχτούν τής 'Εθνικής μας γλώσσας και νά πιστέψουν πώς τήν έχαντάκωσαν με τα κωμικά τους επιχειρήματα και ν' άρχίσουν νά χορεύουν, σά Καννίβαλοι τριγύρω στο πτώμά της.

Νίκη μιά φορά κι' αυτή! Και φέμματα; 'Επειδή ό κ. Χρηστομάνος, από ένα πείσμα παιδιαστικό για ν' άποδείξη κ' έμπράκτως πώς δεν μετάφρασε τήν «'Αλκηστι». κάθεται και ρεζιλεύει τήν 'Αντιγόνη, κ' επειδή ό κ. Σωτηριάδης μεταφράζει τόν μισό Αισχύλου στην δημοτική και τόν μισό στην καθαρεύουσα για νά παραστήση στη σκηνή, άπάνω τήν αντιγλωσσική θεωρία του κ. Χατζιδάκι, επειδή γίνονται αυτά τά δυό άσεβη πραξικοπήματα θά πη πώς ό 'Ελληνικός λαός δεν νοιώθει, δεν αισθάνεται τή γλώσσά του τή φυσική και τήν ζωντανή, παρά αισθάνεται τήν μπαλσαμωμένη των Ραγκαβήδων και των Καλαποθάκηδων—των 'Αλγέων και του Πράσινου Φουστανιού.

Δέν ντρεπόμαστε λιγάκι! Δέν αφήνουμε τά δικολαβικά επιχειρήματα και δεν άνοίγουμε τά στραβά μας νά δούμε τί μας γίνεται!

'Η «'Αλκηστι» έπαίχτηκε άμέσως ύστερ'

άπό τά Ευαγγελικά. Τό θέατρον ήταν γεμάτο από φοιτητάς. Κι' όμως κανείς δεν έγέλασε, κανείς δεν έθύμωσε με τήν γλώσσα. Όλοι τήν άκουσαν τήν «'Αλκηστι» από τήν άρχή ως στο τέλος με συγκίνηση κι' όλοι τήν έχειροκρότησαν μ' ένθουσιασμό όταν τέλειωσε ή παράστασι.

Κ' ή «'Αλκηστι» έπαίχτηκε τόσες φορές, και τόσες φορές έχειροκροτήθηκε και τόσες φορές οι έφημερίδες έγγραφαν γι' αυτή. 'Απλούστατα γιαν' ή «'Αλκηστι» ήταν μετάφρασι κι' όχι παρωδιά, γιαν' είχε ποιήσει μέσα της, γιαν' ήτανε επί τέλους καμωμένη από ποιητή, κι' όχι από βιομήχανο.

Στήν 'Αντιγόνη έγέλασαν. Μά γι' αυτό δεν φταίει ούτε ό Σοφοκλής, ούτε ή 'Εθνική μας γλώσσα. Στήν «'Ορέστεια» έπούντιασαν οι άνθρωποι. Μά τό φταίξιμο δεν είναι του Αισχύλου ούτε τής γλώσσας μας.

'Επαίχτηκαν οι «Κεϋρδοί» του Καμπύση γραμμένοι όχι στη γλώσσα που μιλάμε όλοι μας, αλλά σε μιά γλώσσα γεμάτη ιδιωτισμούς, και όμως κανένας δεν έγέλασε. Ούτε θά γελοόσε κανένας αν παιζότανε ό «Βουρκόλακας» του 'Εφταλιώτη, ή 'Τρισεύγενη» του Παλαμά, ό «'Εμπορος τής Βενετίας» μεταφρασμένος από τόν Πάλλη, ή «'Αντιγόνη» του Μάνου και τόσα άλλα έργα που τιμούνε τή φιλολογία μας.

Νά τό ξέρουν αυτό, οι διάφοροι Κανελλιδηδες και Καλαποθάκηδες. Νά τό ξέρουν. Και νά μη σαλιαρίζουν.

ΒΡΗΚΕ όμως άφορμή ή Ρουτίνα νά όργιάση. Βρήκε άφορμή ή δημοσιογραφική δημαγωγία νά κάνη τό κολπάκι της, νά δείξη τόν ξεθωριασμένο πατριωτισμό της, νά γεννήση ζήτημα πενταρολογικών.

Κ' έτσι με τήν γερωντική φλυαρία των

«Καιρών», με τήν φιλολογική αυθάδεια των «'Αθηνών», με τόν θεατρικόν πρασινοφουστανισμόν του «'Εμπρός» και με τής «'Πρωτας» ακόμα τήν σανιδική μά και σανιδένια αντίληψη, καλείται τό Πανελλήνιον όχι νά διαλύση τή Βουλή, αλλά νά σώση τους «σκαίως ύβριζόμενους προγόνους».

Νοέμβρης είναι. Πρέπει νά γίνη ένα μνημόσυνο στα Ευαγγελικά. 'Εδώ και τρία χρόνια τό Πανελλήνιον εκλήθη, Νοέμβρη πάλι, στα δπλα—άπό τις έφημερίδες και τότε, χάριν δε πενταρολογίας πάντοτε—νά σώση τήν θρησκεία του. Τώρα καλείται νά σώση τήν ιστορία του. Τήν γλώσσά του ποτέ δεν θά τό καλέσουν οι έφημερίδες νά τήν σώση. Γιατι δεν τους συμφέρει. Γιατι άμ' άρχιση νά θεωρη για γλώσσά του έπίσημη, τή γλώσσα τήν άληθινή, θά παύση νάχη πέρασι πιά ή μογιά τους και στη δημοσιογραφία και στο θέατρο και στη Βουλή και παντού και θά παύση νά εξαργυρώνεται τοίς μετρητοίς ό ταρταρισμός κι' ό τσαρλατανισμός τους.

Για τό τομάρι τους μάχονται οι άνθρωποι, και δεν μπορεί νά πη κανένας τίποτε. Αυτό μονάχα μπορούν νά λενε όσες άνοησίες θέλουν, άφου περι ψωμιού ό άγώνας.

×

ΑΚΛΟΝΗΤΗ σαν βράχος μένει ή γλώσσά μας, στην τιμημένη θέσι της, άφου είναι θεμελιωμένη μέσα στην καρδιά του λαού, μέσα στην ψυχή του 'Εθνους. Χίλια πραξικοπήματα σαν τής «'Αντιγόνης» κι' άλλα τόσα σαν τής «'Ορέστειας» δεν μπορούν νά τής κάμουν τίποτε. Κι' ό βούρκος που ξαπολύθηκε από τις στήλες των έφημερίδων τις μέρες αυτές, ούτε στα πόδια της δε φτάνει, για νά τά λερώση.

Άς λένε ό,τι θέλουνε. Άς φωνάζουν, άς σκίζονται, άς γεμίζουν τά λερωμένα σεντόνια τους με βρισές και μ' άνοητίες.

'Ο κόσμος τους ένοιωσε και δεν δίνει πιά προσοχή σ' αυτούς. 'Ενοιωσε τά τερτίπια τους, ένοιωσε τόν πατριωτισμό τους, ένοιωσε τό συμφέρον που έχουν νά μένη ό κόσμος στραβός.

'Ιδίως τόν πατριωτισμό τους—πατριωτισμό που τόν έξωτερίκευσε θαυμάσια ένας άείμνη-

στος τενεκίς, όταν την άλλη μέρα από την υποχώρησι της Λάρισσας έτρεξε πρωί πρωί στο Πράκτορειο των Έφημερίδων και ρωτούσε πόσα φύλλα παραπάνω πούλησε ή έφημερίδα του που δημοσίευσε πρώτη την είδησι της υποχώρησεως.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΠΕΖΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΤΑΞΕΙΔΑΚΙΑ

"Ω, τὸ καραβάκι τὸ μικρό, ποῦ εἶναι τόσο μεγάλο, τόσο ὁμορφο καὶ τόσο ἀγαπημένο τῆς μικρῆς του καπετάνισσας!

Μεγάλο κι' ὁμορφο κι' ἀγαπημένο ὅταν τὸ ποδαράκι της τὸ παχουλό.

Καὶ δὲν ξέρεي ἀπὸ θάλασσα τὸ καραβάκι, ὅπως κι' ἡ ἀγγελόμορφη μικρούλα δὲν ξέρει ἀπὸ θαλασσινὰ ταξείδια.

"Ὅμως οἱ δυὸ τους ταξιδισμένοι ταξιδεύουν σὲ μιὰ θάλασσα, ποῦ κανεὶς δὲν τὴ φαντάζεται. Εἶναι τοῦ κήπου τὰ δρομάκια θάλασσα πολύκορφη ὅς τους μικροὺς τοὺς ταξιδιώτες.

Καὶ καμαρώνει τὸ καραβάκι νὰ ταξιδεύη αὐτὴ τὴ θάλασσα. Καμαρώνει κι' ἡ κυρὰ του νὰ τὸ συντροφεύη. Καὶ κυβερνάει τὸ καραβάκι πηγαίνοντας ἔμπροσθι καὶ δεῖχνοντας τὸ δρόμο του. Καὶ τὸ τραβάει μ' ἓνα τόσο δὴ μεγάλο παλαμάρι. Κι' ἐκεῖνο τόσο πιστὰ καὶ τόσο πρόθυμα τὴν κυρὰ του ἀκολουθεῖ, ὅσο πιστὰ καὶ πρόθυμα θέλει ἡ κυρὰ του.

Τρέμει καὶ κυματίζεται τὸ καραβάκι, ὅταν ἡ κυρὰ του θυμώνει καὶ τ' ὀργίζεται. Καὶ γέρνει καὶ βυθαίνει ὅς τὰ χωματένια κύματα, ὅταν ἡ καπετάνισσα πελαγώνει ὅς τους μικροὺς συλλογισμούς της κι' ἀκυβέρνητο τὸ παρατάει. Καὶ νεροκοπανάει κι' ἀνεμοδέρνεται, ὅταν ἡ κυβερνήτρα τὸ περνάει ἀπὸ πελαγίδες κακοτοπιές, σύφουνες κι' ἀνεμοδοῦρες, περήφανη ὅς τὴν τόλμη της· καὶ γαλινιάζει κι' ἡμερώνει, ὅταν γίνεται ἡ κυρὰ του καλόγνωμη καὶ γαλιννή, βασίλισσα τῶν ἀνέμων καὶ τῶν τρικυμιῶν.

"Ἐτσι εἶπε ἡ μοῖρα νὰ περνοῦν τὸ δρόμο τῆς ζωῆς τὰ δυὸ χαριτωμένα πλάσματα. Κι' ἀποφάσισε ποτὲ νὰ μὴν τὰ ξεχωρίσῃ.

Ταξίδεψαν μιὰ μέρα ὅς τὰ μοναχικά τους μονοπάτια, ὅπου κανένας ἄλλος ταξιδιώτης δὲν ταξίδευε. Ἦταν λησμονημένοι ὅς τ' ἀγνάντεμα τοῦ ἴδιου τους ταξιδιοῦ. Κι' αὐτὸ, τὸ ταξίδι σήμερα ἦταν ἀκύμαντο, τόσο σοφὸ, τόσο ὁμορφο ταξίδι! Ἡ μικρὴ καπετάνισσα βρισκόνταν μὲ τὸ νοῦ καὶ τὴν καρδιά της ὅλη μέσα ὅς τὸ καράβι. Καὶ τόσο

ἦταν δοσμένη ὅς τὰ μαγέματα τοῦ ταξιδιοῦ, ποῦ δὲν ἐπρόσβλεπε τὴ στέρνα, θάλασσα ἄλλη δολερή, ποῦ ἐπιθυμοῦσε τοὺς παρὰξενους τοὺς ταξιδιώτες, ζηλιάρα τῆς εὐτυχιάς τους. Κι' ἡ μοῖρα δὲν εἶχε εἰπῆ τίποτα ὅς τὴν καπετάνισσα καὶ ὅς τὸ καράβι γι' ἄλλες θάλασσες κακὲς ὅξω ἀπὸ τὴ δική τους.

"Ἀξάφια ἡ μικρούλα καπετάνισσα βρέθηκε μὲς τὴ στέρνα. Τὸ καραβάκι φοβισμένο σάλεψε, κυμάτισε, ἔκαμε νὰ πηδήσῃ κι' ἄλόρθο πάλι στάθηκε ὅς τῆς στέρνας ἀπάνου τὸ μαρμάρينو στεφάνι. Μιὰ στιγμὴ δίσταξε ἂν ἐπρεπε ν' ἀκολουθήσῃ τὴν κυρὰ του ὅς αὐτὸ τ' ἀπρόδλεφτο παραδρόμισμα τοῦ συνειδημένου τους ταξιδιοῦ. "Ὅμως, καὶ μολυβένιο καραβάκι καθὼς ἦταν, μιὰ στιγμούλα μοναχὴ βῆσταξε ὁ δισταγμός του. Δυὸ χεράκια ὅξω ἀπ' τὸ νερὸ μὲ πόθο τοῦγενυαν καὶ τὸ καλοῦσαν. Τὸ καραβάκι ἀποφάσισε. "Ἔδωκε μιὰ καὶ πλῆθισε ὅς τὸ νερὸ. Κι' ἔτσι δὲ χωρίσε ἀπὸ τὴν ἀγάπη του. Τῆς μοῖρας τους τὸ παλαμάρι, ἂν καὶ ψιλὸ κι' ἀδύνατο, γερὰ δεμένους τοὺς κρατοῦσε.

19 Αὐγούστου 1903.

ΠΑΝΟΣ ΚΑΛΟΘΕΟΣ

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΜΠΑΜ, ΜΠΟΥΜ!

"Ασχρημα τὴν ἔχει ἡ καημένη ἡ γλῶσσα μας. Ἀστράψε καὶ βρόντησε αὐτὲς τὲς ἡμέρες τὸ βαρὺ πυροβολικό, τὰ κύρια ἄρθρα τῶν ἔφημερίδων μας καὶ οἱ Μανδραῖνοι καὶ οἱ Δαλαηλάμηδες, οἱ ἄγρυπνοι φύλακες τῆς γλῶσσας μας ἀνοιξαν τὲς τουφεκίθρες ποῦ εἶχαν κάμπισσο καιρὸ κλεισμένες καὶ κοιμῶντουςαν βαθεῖα μέσα στὰ κάστρα τους, χωρὶς νὰ παίρνουν εἰδηση ἀπὸ τὴ γλωσσικὴ ζύμωση ποῦ γίνεται τριγύρω τους καὶ ποῦ παρασέρνει κι' αὐτοὺς τοὺς ἴδιους, χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνουν. Κι' αὐτὸς ὁ πόλεμος γίνεται, ἐπειδὴ ἀπέτυχε ἡ μετάφραση τῆς Ὁρέστειας καὶ τῆς Ἀντιγόνης, καὶ γίνεται, ἂν ἀγαπήσατε, γιὰ τελευταία φορά, γιὰτὶ οἱ κυράδες μας παρηγοριοῦνται καὶ βεβαιώνουν, πὼς ὕστερα ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀποτυχία δὲ θὰ σήκωσῃ πιά κεφαλή ἡ γλῶσσα μας, καὶ δὲ θάβρουν κι' αὐτὲς στὴ δυσάρεστη θέση νὰ ξαναμιλήσουν γι' αὐτὴν.

"Ἄδικο ἔχουν νὰ λένε πὼς οἱ Ρωμαῖοι δὲ συμφωνοῦν ὅπου εἶναι καμμιά μεγάλη κουταμάρα, ρι-

χνονται μὲ τὰ μούτρα σὰ διψασμένοι καὶ βρίσκονται ὅλοι σύμφωνα.

Καημένη ἱστορία! Εἶσαι ἓνα ἄχρηστα πράγμα ὅς αὐτὸν τὸν κόσμο, μιὰ περιττὴ πολυτέλεια. Ἐγὼ δὲ βλέπω τὴν κλωσὴν σου. Ἡ ἀνθρωπότητα εἶναι γραφτὸ της αἰῶνα νὰ ξανακάνῃ τὰ ἴδια λάθη. Κάθε φορὰ ποῦ παρουσιάσθηκε ἓνα νέο φῶς, ἔτρεξαν ὅλοι καταπόδι σὰ μανιακοὶ νὰ τὸ σβύσουν. Αὐτὸ μὲς λέει ἡ ἱστορία. Μὲς λέει κι' ἓνα ἄλλο ἡ ἱστορία, πὼς σὲ κάθε ὅμοια περίσταση ἡ ἀνθρωπότητα, καὶ μὲν ἀναγνωρίζει ὅτι τὲς προηγούμενες φορὲς ἔκαμε λάθος, βρῖσκει ὅμως ὅτι αὐτὴν τὴ φορὰ τὸ ζήτημα δὲν ἔχει καμμιά σχέση μὲ τ' ἄλλα λάθη ποῦ ἔκαμε, πὼς εἶναι μάλιστα γελοῖο καὶ νὰ τὸ συγκαίνομε μ' ἐκεῖνα τὰ χονδρὰ λάθη, ποῦ εἶναι ἀπορία πὼς δὲν τὰβλέπαν ἐκεῖνοι οἱ ἀνθρωποὶ, ποῦ ἔπρεπε βέβαια νὰ ἦτανε στραβοὶ κτλ. κτλ.

Αὐτὰ ὅμως εἶναι χαμένα λόγια. Ἡ ἱστορία ἐπανκλαμβάνεται καὶ θὰ ἐπανακλαμβάνεται. Καὶ οἱ σημερινοὶ ἱεροζεταστῆδες θὰ σὰς ποῦν, μὲ τὴν ἴδια πεποίθησιν ποῦ εἶχαν οἱ πρόγονοὶ τους τῆς ἐποχῆς τοῦ Γαλιλαίου, πὼς εἶναι γελοῖοι ὅσοι ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ γῆ κινεῖται, καὶ πὼς ὁ Ψυχάρης, ὁ Krumbacher, ὁ Dietrich, ὁ Thumb εἶναι ἀμαθεῖς ἀνθρωποὶ, οἱ ὅποιοι, μὲ τὸ νὰ κάθονται μακριὰ καὶ μὲ τὸ μὴ βαστοῦν τηλεσκόπιο, δὲ βλέπουν τόσο καθαρὰ τὸ γλωσσικὸ μας ζήτημα, ὅπως βλέπουμε ἐμεῖς οἱ ἀνοιχτομάτηδες, καὶ τοὺς παρακαλοῦμε νὰ μὲς ἀφήνουν ἡσυχούς.

"Ἄν ρωτήσατε καὶ γιὰ λογικὴ μέσα στὸν πόλεμο αὐτὸν, ἀκοῦσατε: Ἐπειδὴ ἡ μετάφραση τῆς Ὁρέστειας καὶ τῆς Ἀντιγόνης δὲν ἐπέτυχε, δηλ. ἔγινε χωρὶς καλαισθησία, καὶ ἐπειδὴ εἶχε χυδαῖα λόγια ἐκεῖ ποῦ δὲν ταίριαζαν, γι' αὐτὸ φταίει ἡ γλῶσσα. Μὰ, ἂν φταίει ἡ γλῶσσα, κυράδες μου, καὶ ἂν προκαλεῖ τὴν ἀηδία, καὶ ἂν χρειάζεται ἡ καθαρεύουσα γιὰ νὰ ἐπικοινωνήσῃ ὁ ποιητὴς μὲ τὴν ψυχὴ τοῦ ἔθνους, γιὰτὶ δὲν πετάτε στὴ θάλασσα τὸ Σολωμὸ καὶ τὸ Βαλαωρίτη γιὰ νὰ γλυτώσῃ τὸ ἔθνος ἀπ' τὴν ἀηδία, καὶ πολὺ περισσότερο, γιὰτὶ ἔχετε ἔθνικὸ ὕμνο τοῦ Κράτους τὸν ὕμνο τοῦ Σολωμοῦ, γιὰτὶ δηλ. ἔχετε βάλει στὸ ἱερώτερο μέρος τῆς ἔθνικῆς καρδιάς ἓνα ποίημα ἀπ' αὐτὰ ποῦ προξενοῦν τὴν ἀηδία; Τότε λοιπὸν προκαλεῖτε τὴν ἀηδία στὲς ἱερώτερες στιγμῆς τῶν ἔθνικων περιστάσεων, ἐκεῖ ὅπου πρέπει νὰ προκαλέσετε τὴν κατάνυξη καὶ τὴ συγκίνηση. Μιὰ τέτοια ἀντίφραση δὲν ἐπιτρέπεται ὅς ἓνα Κράτος.

Αὐτὰ γιὰ τὴ λογικὴ τους. Τώρα γιὰ τὴν καλαι-

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

Η „ΑΝΤΙΓΟΝΗ“

Μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν κ. Κ. Χρηστομάνου).

(Παράστασις τῆς «Νέας Σκηνῆς» στὸ Δημοτικὸ Θέατρο τῆς νύχτας τῆς 2 τοῦ Νοεμβρίου 1903).

... ἀγνώτ' ἀκούω φθόγγων ὄρνιθων, κακῶ κλάζοντας οἰστρῶ καὶ βεβαρβαρωμένω...

(Ἐπ' τὴν «Ἀντιγόνη» τοῦ Σοφοκλῆ στίχ. 1001-2)

... Ὀρνια ποῦ ἐκραζαν στριγγὰ, ἀνάκατα κι' ἀκατανόητα. . .

(Ἐπ' τὴ μετάφραση τοῦ κ. Χρηστομάνου).

Ὅσο ταίριαζον οἱ δυὸ αὐτοὶ στίχοι ἀπὸ τὸ ἀριστοῦργημα τοῦ Σοφοκλῆ στὰ ὅσα γίνηκαν κι' ἀκουστήκαν μέσα στὸ Δημοτικὸ Θέατρο τὴν ἀλησμόνητη νύχτα τῆς 2 τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1903! Καὶ πόσο χαρακτηριστικὸν περισσότερο ἀπὸ κάθε κρίση

κι' ἀπὸ κάθε παρατήρηση τὴ μετάφραση καὶ τὴ παράστασις.

Ὁ θεατρῶνης κ. Χρηστομάνου, ἀφοῦ διασκεδάσει τὸν κόσμο κουτσὰ—στραβὰ μὲ τὴ «Τελευταία ἀπ' ὄλες» καὶ μὲ τοὺς «Σύζυγους τῆς Λεοντίνης» γιὰ καμποσες βραδιές, θέλησε νὰ διασκεδάσει καὶ τὸν ἑαυτοῦ καὶ γιὰ τοῦτο κάθησε κι' ἔκανε τὴ μετάφραση τῆς «Ἀντιγόνης» τοῦ Σοφοκλῆ. Δικαιώματά του ἦταν καὶ τὸ κ. Μὰ στὴ διάσκεδάσή του αὐτὴ θέλησε νὰ χεὶ καὶ καλεσμένους· κι' ἔτσι ἔφισε τὸ ἔχει γιὰ τοὺς Ἀθηναίους μὲ τὴ μετάφρασή του. Μὰ ἔδω εἶχεν ἄδικο. Κι' ἄδικο ποῦ δὲ θὰ μπόρουν νὰ τοῦ τὸ συχωρέσουν ὄλες οἱ Εὐμενίδες τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ νέου καιροῦ.

Ὅταν δὲν ἀναμετράει κανένας καλὰ τὴ δυνάμη του καὶ καταπιάνει δουλιές μεγαλύτερες ἀπ' αὐτὴ, παθαίνει ὅσα ἐπάθεν ὁ κ. Χρηστομάνου. Μὰ δὲν εἶναι αὐτὸ μονάχα ἀρκετὴ τιμωρία. Οἱ τέτοιοι θέλουν ἀλύπητο χτύπημα γιὰ νὰ μαθαίνουν, ὅτι ἡ ἀστοχία τους καὶ ἡ καταφρόνια τους στὴν Ἰδέα καὶ στὴν Ἀλήθεια δὲν εἶναι ἐκεῖνα, ποῦ θὰ τοὺς δώσουν τὸ δικαίωμα νὰ ξαναπαίξουν μὲ πράγματα, ποῦ γιὰ νὰ τὰ φτιάσουν ἄλλοι δούλεψαν χρόνια καὶ χρόνια μὲ κόπο καὶ μὲ πόνο. Ὁ κ. Χρηστομάνου δὲ γίνηκε μονάχα ἀφορμὴ νὰ ἰδοῦμε τὸ πρωτάκουστο τοῦτο θέαμα: νὰ παίζεται δηλαδὴ ἓνα ἀριστοῦργημα τοῦ

Σοφοκλῆ κι' ὁ κόσμος νὰ πεθαίνει στὰ γέλοια, ἀντὶς νὰ νειάθει μιὰ φρικὴ καὶ μιὰ ἀγωνία, ποῦ νὰ τραντάζει τὴν ψυχὴ του, κι' ἀντὶς νὰ βυθίζεται σὲ καλλινεχνικὸ μεθύσι καὶ νὰ ξεσέρνεται στὸς ἀνιστόρητους κόσμους τῆς Ἰδέας καὶ τῆς μεγάλης Ἀλήθειας. Γίνηκεν ἀκόμη ἀφορμὴ νὰ βροῦν περίστασις τὰ βατράχια τῆς λίμνης μὲ τὰ σαπισμένα νερά, ποῦ τὴ λένε καθαρεύουσα, γιὰ νὰ μὲς ξεκουφάνουν μὲ τὰ ξεφωνητὰ τους, πὼς κιντνεῖ οἱ ἔθνομός μας, πὼς χαθήκαμε γιὰ πάντα, πὼς δὲν ξέρω κι' ἐγὼ τί θὰ πάθουμε, γιὰτὶ οἱ περισσότεροὶ σημερινοὶ φιλόλογοι—οἱ δημοσιογράφοι βέβαια καὶ ὄχι οἱ ψόφιοι—γράφουν τὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ.

Δὲν εἶπαν ὅμως αὐτοὶ οἱ κύριοι μὲ τὸ νοῦ τους ἡ καλύτερα δὲ θέλησαν νὰ τὸ σκεφτοῦν, πὼς τὸ πᾶσιμα ποῦ βρῆκαν γιὰ νὰ ψάλλουν τὸν ἐξαψάλλμο τῆς δημοτικῆς δὲν εἶναι καὶ τόσο γερὸ. Γιὰτὶ δὲ πιστεύουμε ποτέ, πὼς τὸ νόμισαν μὲ τὰ σωστά τους, ὅτι ἡ γλῶσσα ποῦ γράφειν ὁ κ. Χρηστομάνου μεταφράζοντας τὴν «Ἀντιγόνη», εἶναι ἡ γλῶσσά μας ἡ ἔθνικὴ, ἡ γλῶσσα ποῦ ἔχει νὰ δείξει τὰ πιὸ μεστὰ καὶ τὰ πιὸ ἀληθινὰ ἔργα τῆς νεώτερης φιλολογίας μας. Κι' ἀκόμα δὲν πρόσεξαν, πὼς ἂν ὁ κόσμος γελούσε στὸ θέατρο, γιὰτὶ ἄκουγε καποῖες ἀνόητες κι' ἀσχημες λέξεις, ἡ ψυχὴ του ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά